

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) : วิธีการเผยแผ่แห่งอนาคต

AI: Paths for Propagation in the future

พระครูสุทธีวราญาณ

Phrakhrusuthivorayan

วัดป่าญาณวิสุทธาวาส

Watpatanwisutthawat

E-mail: ktawon@gmail.com

บทคัดย่อ

แนวคิดหลักในการสร้างหุ่นปัญญาประดิษฐ์หรือ AI (ARTIFICIAL INTELLIGENCE) เป็นการนำข้อมูลของงานใดงานหนึ่งมาออกแบบระบบให้สามารถปรับตัวและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากข้อมูลและบริบทต่าง ๆ เพื่อประมวลผลออกมาเหมือนการเลียนแบบระบบเซลล์ประสาทในสมองของมนุษย์ กระบวนการนี้เรียกว่า Deep Learning (DL) เมื่อผู้สร้างต้องการนำ AI มาใช้ในงานเฉพาะด้านศาสนา ที่มีพื้นฐานต้องการให้ศาสนิกของตนเป็นคนดี สร้างความสุขแก่มวลชน อนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล ตลอดจนรักษาหลักธรรมคำสอนให้มั่นคง ก้าวทันต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงได้เริ่มมีการพัฒนาหุ่นยนต์ AI ขึ้นในประเทศญี่ปุ่น และทดลองใช้ในหลายปีที่ผ่านมา หุ่น AI ถูกสร้างเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยจุดเด่นหลักคือ สามารถที่จะเรียกใช้ข้อมูลเดิม ๆ ซ้ำ ๆ ได้หลายครั้งโดยไม่ผิดพลาด ซึ่งเมื่อเทียบกับมนุษย์ที่ใช้สมองในการจดจำ ย่อมมีความคลาดเคลื่อน ผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ ตามตารางเวลา ตลอดจนเป็นแหล่งเก็บข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) มีความผิดพลาดน้อย เรียกใช้งานได้รวดเร็ว ทำให้สามารถแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพเที่ยงตรงตามหลักคำสอน แต่ด้วยรูปลักษณ์ และการเข้าถึงบริบทที่มีต่อมนุษย์นับได้ว่าเป็นข้อด้อยของ AI ที่กำลังถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คาดว่าในอนาคตโอกาสที่ AI จะถูกนำมาใช้งานในการเผยแผ่ศาสนาจะกลายเป็นสิ่งที่จำเป็นมากขึ้น เพียงแต่รอโอกาสคือการเปิดใจยอมรับจากศาสนิกที่มองถึงประโยชน์มากกว่ารูปลักษณ์ ก็จะสามารถนำมาซึ่งวิถีแห่งอริยมรรคได้เช่นกัน

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์ (AI), การเผยแผ่, ศาสนา

Abstract

The main idea in creating Artificial Intelligence or (AI) was used information of any task to design a system that could be adaptive and self-learning. From information and contexts to process it as a mimic the human brain neuron system. This process was known as Deep Learning (DL), When creators wanted to use AI in specific religious work. It concerned the basis when the Sacrament needed them to be good people, create happiness for the masses, help the world for benefit as well as keeping the doctrine strongly, world changing all the time, thus began the development of AI robots in Japan. and experiment it over the years. AI robots were created more and more with the main advantages: able to run the same data over and over again many times, without any errors, compared to humans who use their brain to remember with discrepancies, scheduled ministering. As well as being a large data store (Big Data) with less errors, quick to run and able to solve related problems effectively, honestly according to the doctrine. But the looking and accessing human context was a disadvantage of AI that constantly being developed. The problem was expected in the future the likelihood that AI will be used in evangelism who will become even more necessary. Just waiting for the opportunity opened mind and acceptance from the Sacrament needed to look for benefits rather than appearance. It will be able to bring about the path of the elite as well.

Keywords: Artificial Intelligence (AI), Propagation, Religion

บทนำ

โลกแห่งเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์หรือ AI เริ่มครอบคลุมการใช้งานกับกลุ่มคนทุกประเภท และแม้ในวงศาสนา AI ก็เริ่มเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องด้วย โดยปกติแล้วความเจริญก้าวหน้ากับศาสนามักสวนทางกัน ศาสนาเป็นโลกแห่งจิตวิญญาณที่ต้องการละความวุ่นวายของมนุษย์ สร้างสันติสุขแก่ส่วนรวมขณะที่เทคโนโลยีถูกสร้างขึ้นเพื่อการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เพื่อความสุขสบายในการดำเนินชีวิต เมื่อถึงจุดบรรจบที่เทคโนโลยีกับศาสนาใกล้จะมาถึงในอีกไม่นาน สังคมศาสนาจะต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับเทคโนโลยีที่พัฒนา ก้าวกระโดดนี้ จึงทำให้เชื่อแน่ว่าอนาคต AI คงจะต้องมีความสามารถเกี่ยวกับด้านศาสนามากขึ้น เช่นในการแต่งกัมถ์เทศน์ บทความธรรมะ บทบรรยายต่างๆ ซึ่งจุดนี้ AI สามารถแทนที่การทำงานของคณะสงฆ์ได้อย่างแน่นอน (สําราย สมพงษ์, 2561)

โดยขณะนี้บทความของ MIT Technology Review ของ Hossein Rahnema กล่าวว่าเรามีแนวคิดหลัก ๆ ในการสร้าง AI คือ การนำข้อมูลของบุคคล ๆ หนึ่งมาสร้างหุ่นยนต์ AI ซึ่งนำเอาบุคลิก ลักษณะนิสัย วิธีการพูด การสนทนา รวมถึงจุดยืนในแต่ละเรื่องของชีวิต มาทำเป็นข้อมูลพื้นฐาน (database) (The MATTER, 2562) อีกประเด็นก็คือ สิ่งที่ AI กับมนุษย์ในวันนี้ ยังคงค่อนข้างต่างกันมาก ๆ คือการเข้าใจถึงบริยายภาศของการสนทนา เพราะมนุษย์เราจะรู้ว่า คนที่กำลังคุยอยู่ด้วยนั้นมาด้วยอารมณ์แบบไหน ท่าทางแบบไหน น้ำเสียงแบบไหน แล้วเราก็จะมีวิธีการตอบสนองต่อคนที่สนทนานั้นแตกต่างไปตามบริบทซึ่งสิ่งเหล่านี้ยังเป็นสิ่งที่ AI ไปไม่ถึง (The MATTER, 2562)

การนำ AI มาใช้ในด้านศาสนา เพื่อเป็นเครื่องช่วยในการเผยแผ่จึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่ไม่น่าเป็นไปได้ เพราะศาสนาส่วนใหญ่จะมีคำสอนที่มั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลง มีเพียงแต่การประยุกต์ใช้พัฒนา ฝึกหัดปฏิบัติขัดเกลากาย วาจา และจิตใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตตามที่ศาสนานั้น ๆ ได้สอนไว้ แต่เมื่อเหล่าศาสนิกที่เป็นผู้นำ ผู้สอน ผู้ปฏิบัติไม่ประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางหรือรูปแบบที่ถูกกำหนด เพราะด้วยความเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ชอบความเป็นอิสระไม่ชอบถูกควบคุม ศรัทธาความเชื่อมั่นในตัวบุคคลก็ย่อมเสื่อมคลายลงได้ ทำให้เกิดความมั่นใจในศาสนิกนั้น ๆ ได้หรือไม่ นี่คือนักคิดที่เกิดขึ้นในสังคมศาสนาปัจจุบัน

ปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI (ARTIFICIAL INTELLIGENCE)

ในปี ค.ศ. 1950 นักคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ อัลัน ทัวริง (Alan Turing) ได้คิดค้น “การทดสอบของทัวริง” (Turing Test) ขึ้น ซึ่งเป็นการทดสอบความสามารถของการใช้เทคโนโลยี AI ว่าสามารถใช้ความคิดในรูปแบบที่ใกล้เคียงกับมนุษย์ได้หรือไม่ โดยกำหนดให้ AI ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วให้มนุษย์เป็นผู้ตัดสินพิจารณาว่าการกระทำนั้นเกิดจาก AI หรือมนุษย์ ผู้ตัดสินที่เป็นมนุษย์ถ้าไม่สามารถแยกแยะได้ว่าเป็นมนุษย์ หรือ AI การทดสอบนั้นจะถือว่า AI ทำภารกิจนั้นสำเร็จ ทั้งนี้ การทดสอบดังกล่าวได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายและถูกนำมาใช้เป็นการทดสอบหลักในการวัดขีดความสามารถของ AI ในเวลาต่อมา (ศรีณศิริ คัมภีรานนท์, 2562) ปี ค.ศ. 1956 คำว่า Artificial Intelligence (AI) ได้ถือกำเนิดขึ้น โดยนักวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ John McCarthy ได้ให้คำจำกัดความของคำดังกล่าวไว้ในการประชุมที่ “Dartmouth

Conferences” ไว้ว่า “The Goal of AI is to Develop Machines That Behave as Though They were Intelligent”(จารุณี ดวงสุวรรณ, 2560)

Artificial Intelligence (AI) หมายความว่าระบบที่สามารถปรับตัวและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากข้อมูลและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อประมวลผลออกมาได้เหมือนการประมวลผลด้วยสติปัญญาของสิ่งมีชีวิต

Machine Learning (ML) คือการให้ปัญญาประดิษฐ์เรียนรู้ศาสตร์ในแขนงใดแขนงหนึ่ง อาจแบ่ง Machine Learning ออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ 1) Supervised Learning: การเรียนรู้โดยต้องอาศัยมนุษย์ในการสอนแก่ AI โดยมนุษย์จะเป็นผู้ป้อนข้อมูลให้แก่ AI เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดหน้าที่ของ AI และ 2) Unsupervised Learning: การเรียนรู้โดยไม่มีการสอนหรือป้อนข้อมูล

Neural network (NN) คือการเลียนแบบโครงข่ายประสาทของมนุษย์เพื่อใช้ในการคิด เข้าใจ จดจำเช่นเดียวกับสมองของมนุษย์ที่ซับซ้อน โดยมีโครงสร้างหลาย ๆ ชั้น ชั้นแรก คือ Input Layer การรับข้อมูลจากส่วนต่าง ๆ หรือเครือข่าย (Network) คล้ายร่างกายของมนุษย์ ชั้นกลาง คือ Middle Layers ประกอบด้วยชั้นส่วนย่อยหลาย ๆ ชั้น เลียนแบบเยื่อหุ้มสมองที่สัมพันธ์กัน (The Associative Cortex) เปรียบเหมือนการประมวลผลหรือการนำมาคูณกัน (Weight) ผลที่ได้ (Neuron) จะเอามารวมกันแล้วเทียบกับ Threshold ที่ได้ถูกกำหนดไว้และขั้นสุดท้าย คือ Output Layer ชั้นที่เป็นตัวแสดงผลที่ได้จากการทำงาน ถ้าผลการประมวลมีค่ามากกว่า Threshold แล้ว Neuron ก็จะส่ง Input ของ Neuron ไปยังส่วนอื่น ๆ ที่เชื่อมกันใน Network ซึ่งแสดงตัวอย่างดังนี้ $if (sum(input * weight) > threshold) then output$ (ชูพันธ์รัตน์โกศา, 2559)

การเรียนรู้ของ AI ที่ซับซ้อน จึงคล้ายการประมวลผลเลียนแบบระบบเซลล์ประสาทในสมองของมนุษย์ (Neural Network) มีแหล่งเก็บข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อเป็นคลังหรือแหล่งความรู้ สำหรับการวิเคราะห์ประมวลผล ทำการคาดเดา แยกแยะ สร้างรูปแบบการป้อนข้อมูลและการประมวลผลความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น กระบวนการนี้เรียกว่า Deep Learning (DL) ตัวอย่างของความก้าวหน้าระบบปัญญาประดิษฐ์ โดยใช้ Deep Learning เช่น ระบบปัญญาประดิษฐ์ของ Google สามารถเรียนรู้จากภาพนิ่งที่นำมาจาก YouTube และแยกแยะได้ว่าภาพที่ดูอยู่เป็นภาพของสิ่งใด โดยได้นำภาพแมวที่เป็นภาพคาดเดาได้ยาก ให้ปัญญาประดิษฐ์ทำการวิเคราะห์ว่าเป็นแมวหรือไม่ ทั้งนี้ โดยการเรียนรู้โดยไม่มีการสอนข้อมูลก่อนเลยว่า ภาพใดเป็นภาพของแมว (อรพิน ประสงค์, 2562) จากการทดลองดังกล่าวผลปรากฏว่า AI สามารถทายถูกว่า ภาพนั้นคือแมว แล้วนำความรู้ที่ได้นี้ไปต่อยอดจนกลายเป็น การใช้ AI ขับรถ เช่น บริษัทยักษ์ค่ายญี่ปุ่น ยุโรป นำเทคโนโลยีมาใช้ในการยนต์แบบไร้คนขับอาทิเช่น โตโยต้า ใช้ระบบ Kinetic Warmth ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และยานยนต์ในระบบปฏิบัติการ AI ได้อย่างมีชีวิต Nissan IDS ใช้ระบบ SAM (Seamless Autonomous Mobility) เป็นการประมวลผลแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลกับเครือข่ายรถคันอื่น ผ่านระบบดาวเทียม และระบบ ไลดาร์ (Lidar) ของ Waymo เพื่อสำรวจภูมิประเทศ ทำงานแบบเดียวกับระบบนำทางแบบเรดาร์ (Radar) โดยใช้ระบบเลเซอร์ในการวัดระยะทางจากจุดเริ่มต้นไปถึงจุดหมายที่ต้องการ

Google Alpha GO ปัญญาประดิษฐ์ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเล่นเกมหมากล้อม ซึ่งมีต้นกำเนิดจากจีน และเล่นกันมาจนถึงปัจจุบัน มีอายุราว ๆ ประมาณ 3,000-4,000 ปี โดยแข่งขันกับ อี เซดอล (Lee Sedol) นักเล่นโกะมืออาชีพ เจ้าของแชมป์ระดับนานาชาติ 18 สมัย แข่งกันแบบ 5 ยก ปรากฏว่า AI สามารถชนะได้ถึง 4 ยก (MAIN STAND, 2559)

Nadine หุ่นยนต์ AI ที่เหมือนจริงตัวแรก จากสถาบัน Nanyang Technological University's (NTU) Institute of Media Innovation ประเทศสิงคโปร์ โดยได้เปิดตัวครั้งแรกในเดือนมิถุนายน 2559 ถูกโปรแกรมให้เป็นพนักงานต้อนรับที่สถาบัน NTU โดยมีผมสีน้ำตาล ผิวกายที่นุ่มเหมือนมนุษย์ สามารถตอบโต้ได้โดยอัตโนมัติ จัดจำบุคคลที่เคยสนทนา และเรียนรู้อารมณ์ของมนุษย์ (@MrVop, 2559)

Shibuya Mirai ระบบตอบโต้อัตโนมัติผ่านแอปพลิเคชัน LINE เป็นปัญญาประดิษฐ์ตัวแรกที่ได้รับสถานะเป็นพลเมืองของญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการ Shibuya Mirai ได้ถูกโปรแกรมให้เป็นเด็กชายอายุ 7 ขวบ มีงานอดิเรกในการถ่ายรูปคนที่เดินผ่านไปมา และสังเกตผู้คนใน Shibuya ซึ่งเป็นเขตที่มีการขายสินค้ามากมาย เธอชอบพูดคุยกับผู้คน และสามารถพูดคุยได้ทุกเรื่อง (ศรัณย์ศิริ คัมภีรานนท์, 2562)

SOPHIA เป็นหุ่นยนต์มนุษย์ที่พัฒนาขึ้นโดย Hanson Robotics ของประเทศ ซาอุดีอาระเบีย มีจุดเด่นคือความเหมือนมนุษย์ทั้งรูปร่าง และพัฒนาให้มีความรู้สึกนึกคิด ความคิดสร้างสรรค์ใกล้เคียงกับมนุษย์มากที่สุด โดยผิวหนังทำจากซิลิโคนที่ได้รับการจดสิทธิบัตรแล้ว มีความสมจริงอย่างมาก และสามารถแสดงสีหน้าได้ถึง 62 รูปแบบ (Ratirita, 2561)

“ดินสอ” หุ่นยนต์สัญชาติไทย ที่ใช้ AI เพื่อการดูแลผู้สูงอายุ ผลิตโดย เอลิมพล ปุณโณทก บริษัท เอเชีย โรโบติกส์ จำกัด ในปัจจุบันได้รับความนิยมในประเทศญี่ปุ่นและขยายออกไปอีกหลายประเทศ โดยมีจุดเด่นคือ คุยกับผู้อื่นได้โดยเห็นหน้าผ่านจอ, ดูแลผู้สูงอายุติดเตียง สามารถแจ้งเตือนทันทีที่มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นกับผู้ป่วย เป็นต้น (Praornpit Katchwattana, 2561)

สถิติในปี พ.ศ. 2562 กลุ่มของบริษัทนวัตกรรม 10 อันดับแรกที่น่าเทคโนโลยีอย่างปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือ AI สร้างความเติบโตจนเหนือคู่แข่งและตลาดคือ Alphabet/Google ที่ประกาศวิสัยทัศน์ “AI first” และสะท้อนไปยังผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายของบริษัท ไม่ว่าจะเป็น Android (Operating system) หรือ Waymo (Autonomous driving venture) บริษัทอื่นได้แก่ Amazon (อันดับ 2) ใช้ AI กับเทคโนโลยีการจดจำเสียง (ผลิตภัณฑ์ Alexa) และบริการบนแพลตฟอร์มอย่าง AWS (Amazon Web Services) ต่อมา Apple (อันดับ 3) ที่ใช้ในซอฟต์แวร์การจดจำเสียงอย่าง Siri และ Microsoft (อันดับ 4) ที่ได้พัฒนาตัวเองจากบริษัทซอฟต์แวร์มาเป็นผู้ให้บริการเทคโนโลยี AI (สุรเดช จงวรรณศิริ, 2562)

AI กับงานศาสนา

มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการที่แตกต่างกันจึงทำให้เกิดการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างออกมา บางครั้งพฤติกรรมนั้นอาจทำให้ผู้อื่นเกิดความเดือดร้อนได้ มนุษย์จึงจำเป็นต้องมีหลักปฏิบัติที่ถูกต้องในการอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดความสงบสุข นั่นคือหลักคำสอนทางศาสนา (พุทธรักษ์ ปราบนอก, 2558) เพราะทุกศาสนาล้วนต้องการให้ศาสนิกของตนเป็นคนดีและมีความสุข สำหรับศาสนาแล้วเป็นเรื่องที่ถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ มี

คำสอนทางจรรยา มีศาสดามีคณะบุคคลที่รักษาความศักดิ์สิทธิ์และคำสอนไว้ เช่น พระหรือนักบวช และมีการกวดขันเรื่องความจงรักภักดี (หลวงวิจิตรวาทการ, 2546)

ศาสนา คือ คำสอน, คำสั่งสอน; ปัจจุบันที่ใช้มีความหมายคือ ลัทธิความเชื่อถืออย่างหนึ่ง พร้อมด้วยหลักคำสอน ลัทธิ พิธี องค์กรและกิจการทั่วไปของหมู่ชนผู้นับถือลัทธิความเชื่อถืออย่างนั้น ๆ ทั้งหมด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2554)

สำหรับศาสนาพุทธ เมื่อครั้งพระพุทธองค์ทรงส่งพระสงฆ์สาวกเพื่อออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทรงประทานโอวาทแก่เหล่าสาวกว่า จรณ ภิกขเว จาริกัม พุพฺพนหิตาย พุพฺพสุขาย โลกานุกมปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानิ. (วิ. มหา. 4/32/ 40) เธอทั้งหลาย จงจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย

เมื่อเกือบ 10 ปีก่อน ได้มีการใช้หุ่นยนต์ AI ซึ่งเป็นจักรกลมาทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาแต่เป็นทางอ้อม โดยใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนความเชื่อให้ลึกซึ้งมากขึ้น เช่น การจำลองภาพบาปบุญ เวิร์กกรรม ในรูปแบบที่เป็นหุ่นยนต์เคลื่อนไหวได้ และในปี 2560 ได้มีการสร้างหุ่น Pepper หรือหุ่นยนต์พระสงฆ์ มีฟังก์ชันสำคัญคือการสวดมนต์ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจัดพิธีศพ ซึ่งในประเทศญี่ปุ่นถือว่ามีราคาสูงมา และต่อยอดรูปแบบการบริการอื่น ๆ ไปพร้อมกัน (ANONYMK, 2562) ประเทศญี่ปุ่นหนึ่งในผู้นำแห่งโลกเทคโนโลยีจึงได้เริ่มมีการสร้างหุ่นยนต์ (Robot) ที่สามารถทำกิจกรรมในทางศาสนาเพิ่มอีกหลายวัด เช่น “Mindra” ปัญญาประดิษฐ์ที่ถอดแบบจาก Kannon พระโพธิสัตว์ที่เปี่ยมเมตตา ให้เข้ามาทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาที่วัด Kodaiji วัดโบราณของเกียวโต โดยถูกกำหนดให้มีปัจจัยหลัก 2 ประการในการใช้งานคือ ประการแรก สร้างความเข้าใจในคำสอนให้กับผู้มาสักการะหรือศึกษา ประการที่สอง การมีรูปแบบเพื่อเปรียบเสมือนสิ่งที่เรียกว่าศรัทธา เพราะพวกเขาเชื่อว่าว่าจะกับคำสอน ถ้าออกมาจากปากของบุคคลที่เคารพจะเรียกศรัทธาได้มากกว่า (ANONYMK, 2562) ทำให้เห็นได้ว่าในอนาคต AI จะมีความสามารถในการแต่งกัณฑ์เทศน์ บทความธรรมะ บทบรรยายต่างๆ แทนที่การทำงานของคณะสงฆ์อย่างแน่นอน (สำราญ สมพงษ์, 2561) ดังตฤณ นามปากกาของ “ศรัณย์ ไม้ตรีเวช” กล่าวว่า “กัปดกมนุษย์ที่กำลังประสบอยู่ในตอนนี้คืออิทธิพลของเทคโนโลยี ที่มีผลต่อภาวะจิตของมนุษย์ สิ่งที่น่ากลัวคือ ขณะนี้มนุษย์เฝ้าที่ทั้งหลายได้คิดค้นอุปกรณ์ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ขึ้นมาใช้ ไม่ใช่เพียงเพื่อมาอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่มีความพยายามที่จะให้ AI ทั้งหลายนามครอบงำความคิดจิตใจของมนุษย์ได้ด้วย ซึ่งจะอยู่ในรูปแบบที่เรียกว่า ศาสดาแห่งความคิด ทางเดียวที่มนุษย์จะสามารถต่อสู้กับสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นได้คือ จิตใจที่เข้มแข็งด้วยการปฏิบัติธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่เราจะฝึกได้ทุกสถานการณ์ ทุกสถานที่ โดยไม่ยึดติดว่าต้องปฏิบัติในวัดเท่านั้น” (Talk Together, 2560)

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวไว้เมื่อ 10 กว่าปีก่อนเรื่องคอมพิวเตอร์จะมีจิตใจได้หรือไม่ว่า “วิทยาศาสตร์กำลังเข้ามาจ่อแดนของจิตใจ เมื่อจ่อแดนของจิตใจ ก็ก้าวเข้ามาสู่แดนของศาสนา เมื่อการสังเกต พิสูจน์ หรือตีความอะไรต่าง ๆ มาใกล้แดนของจิตใจมากขึ้น แต่เดิมวิทยาศาสตร์มันก็จะอยู่แค่ในระดับของการคาดหมายและความเชื่อ เมื่อมีเรื่องความเชื่อเข้าไปปะปน อันนี้ก็คือเรื่องที่ว่า วิทยาศาสตร์กำลังเข้าจ่อแดนของจิตใจแล้ว การจะเข้าถึงแดนนั้นได้หรือไม่อย่างไรนั้นเป็นจุดที่เราน่าจะพิจารณา” (Suphaphorn Phumruang, 2561) ในแนวคิดดังกล่าวนี้เราจึงได้เห็น AI ที่เข้ามารับรู้ถึงสภาวะจิตภายใน

สมองของมนุษย์ โดยได้มีเครื่องช่วยทำสมาธิให้แก่ผู้ที่ต้องการฝึกหัดสมาธิขึ้น โดยผู้สร้างได้กำหนดให้ AI ทำงานรับรู้ถึงคลื่นสมอง และทำให้ผู้ใช้งานเกิดสมาธิตามที่ต้องการเครื่องทำสมาธิชนิดคาดที่ศรีษะ (The brain sensing headband) มิวส์ ทู (muse 2) ผลิตภัณฑ์จากออสเตรเลีย เป็นเครื่องช่วยฝึกสมาธิ ใช้สวมบนศรีษะ มีการทำงานโดยใช้วิธีการตรวจจับคลื่นสมอง ผ่านเซนเซอร์ถึง 7 ตัว รอบศรีษะ (เฟื่องลดา, 2563) แล้วแสดงผลจากออกมาเป็นค่าต่าง เพื่อตรวจสอบการทำงานภายในสมองและสมาธิของผู้ใช้งานว่าอยู่ในระดับใดตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

AI เส้นทางสู่อริยแห่งอนาคต

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่อง “เกสปุตตสูตร” พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า “อย่าได้ยึดถือด้วยความนับถือว่าสมณนี้เป็นครูของเรา” (อง.เอกก.(ไทย) 20/505/179-184) พุทธวจนที่สอนให้เรามีสติ และสงสัยต่อสิ่งที่เปรียบเสมือนต้นกำเนิดความรู้ของเราอย่างครูอาจารย์ว่า การเรียนรู้นั้นต้องนำไปค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง อย่างน้อมใจเชื่อและทำตามสิ่งใด ๆ โดยไร้เหตุผล เมื่อนำเรื่องนี้มาผูกโยงกับนวัตกรรม AI ก็น่าสนใจว่า ขนาดครูที่มีชีวิตจิตใจ เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกผิดชอบได้ พวกเราเรียนและคลุกคลีศีลธรรมมายังต้องตั้งคำถามต่อสิ่งที่เรียนรู้ แล้วการท่องพระธรรมในรูปแบบจักรกลต่อให้มีใบหน้าละม้ายคล้ายศาสดาจะโน้มน้าวความรู้สึก หรือเหมาะสมกับหน้าที่ในการเป็นตัวแทนเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของพวกเราได้จริงหรือ เพราะความเข้มแข็งที่หายไปและการมาถึงของ AI กับนักบวชสายเคร่งครัดในการปฏิบัติ ที่ต้องถูกเปลี่ยนแปลงแนวทางย่อมเกิดคำถามตามมาอย่างแน่นอน (Talk Together, 2560)

เราจึงพอจะเห็นได้ว่าการใช้เทคโนโลยี AI ในงานเกี่ยวกับศาสนาที่ถูกสร้างขึ้นในปัจจุบันยังต่างกับผู้เข้ามาถือตนเป็นนักบวช เพราะนักบวชความต้องการปฏิบัติเพื่อถึงจุดสูงสุดของศาสนานั้น ซึ่งต้องมีการฝึกหัดปฏิบัติตนเองเพื่อให้ตั้งมั่นในข้อวัตรปฏิบัติ หรือศีล ต้องฝึกกาย วาจา เพื่อให้กลายเป็นรูปแบบของนักบวชในลัทธินั้น ๆ การใช้ เทคโนโลยี AI จึงเหมาะกับการเข้ามาช่วยฝึกฝนศาสนิกให้ใกล้ชิดกับแนวทางที่หลากหลายศาสนาได้วางไว้ เพราะAI สามารถที่จะเรียกใช้ข้อมูลเดิม ๆ ซ้ำ ๆ ได้หลายครั้งโดยไม่ผิดพลาด ซึ่งเมื่อเทียบกับคนที่ใช้สมองในการจดจำ ย่อมมีความคลาดเคลื่อน มีการเสื่อมของเซลล์สมอง ความเบื่อหน่ายในการจดจำสิ่งเดิมๆ นี่คือข้อได้เปรียบหนึ่งของ AI ตลอดจนเมื่อเทียบกับขั้นตอน วิธีการในทางศาสนา เช่นศาสนาพุทธ การสวดปาฏิโมกข์ ซึ่งต้องใช้วิธีการท่องศีล 227 ข้อในทุก ๆ กึ่งเดือนผู้ท่องก็ย่อมมีการผิดพลาดได้ จึงต้องมีคนคอยตรวจทานบทสวด หากสวดแล้วลืม หรือนึกไม่ทันในบางครั้ง แน่แน่นอนว่า AI ไม่เกิดสิ่งนี้ขึ้น และหากเปรียบเทียบกับสมัยพุทธกาลที่พระภิกษุต้องท่องจำหลักพระธรรมวินัยทั้งหมด หรือพระไตรปิฎก ที่มีมากถึง 84,000 พระธรรมขันธ์ ซึ่งในปัจจุบัน มีอยู่เพียงไม่กี่ประเทศที่ยังคงรักษาวิธีการดั้งเดิมนี้ไว้ AI ย่อมได้เปรียบอย่างเห็นได้ชัด แต่ถ้าเราปรับให้ AI เป็นพี่เลี้ยง หรือผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ ตามตารางเวลา สิ่งนี้นับว่าเป็นข้อได้เปรียบในหนึ่งด้าน

ข้อจำกัดที่ AI ไม่สามารถสัมผัสมนุษย์ได้ในด้านศาสนาก็คงเหลือแต่การเข้าสู่มรรควิธีหรือเส้นทางอริยมรรค ซึ่งมีแต่จิตใจเท่านั้นที่สามารถไปถึงได้ AI ซึ่งเป็นเพียงแหล่งเก็บ และประมวลผลข้อมูล ขาดซึ่งจิตใจปราศจากความรู้สึก การเข้าถึงบริบทต่างๆ ของมนุษย์ที่เป็นอยู่ หรือการถูกกิเลส ความโลภ ความโกรธ ความ

หลงครอบงำ ตลอดจนเบญจขันธ์ (รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ) ที่ทำให้เกิดความรู้แจ้งในสังขารมของหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา การเวียนว่ายตายเกิด วัฏจักรของมนุษย์เหล่านี้ เป็นสังขารมขั้นสูง AI ก็ไม่สามารถเข้าถึงได้ จึงทำให้เห็นว่า AI สามารถเป็นผู้ช่วยให้ผู้ปฏิบัติสามารถเดินตามแนวทางที่ถูกบัญญัติไว้ในพระไตรปิฎกได้อย่างไม่ผิดพลาด แต่ตัว AI เองไม่สามารถเข้าถึงกระแสธรรมตามหลักศาสนาได้ อุปมาเหมือนพระโฆสถเถระ (โฆสถ) (พ.ศ. 2520/208) ในครั้งพุทธกาล ซึ่งเป็นพระเถระที่มีศิษยานุศิษย์มากถึง 500 รูป 18 คณะใหญ่ แต่ไม่ได้บรรลุธรรมใด ๆ พระพุทธองค์จึงมักตรัสกับท่านโฆสถเถระว่า “มาเถิด คุณโฆสถเถระ นั่งเถิด คุณโฆสถเถระ ไปเถิด คุณโฆสถเถระ แม้ในเวลาที่พระเถระลุกไป ก็ตรัสว่า คุณโฆสถเถระไปแล้ว” เหตุที่พระพุทธองค์ทรงตรัสเช่นนั้นเพื่อให้ท่านเกิดสติระลึกว่าตนยังไม่ได้บรรลุธรรมใด ๆ ถึงแม้จะมีความรู้ความสามารถในด้านหลักธรรมมากมายจนเป็นอาจารย์ใหญ่ได้ และข้อผิดพลาดของ AI อีกประการคือการเรียนรู้ที่เกิดจากการจดจำโดยตัวของมันเอง เพราะ AI ต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากมนุษย์ และมนุษย์ย่อมมีความผิดพลาด มีการไม่ทำตามกฎเกณฑ์ หาก AI ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เข้าไปด้วยนั้นย่อมทำให้เกิดปัญหาใหญ่ตามมา เคลาส์ ซวาบ กล่าวว่า “ระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ฉลาดที่สุด ก็อาจมีอคติและทำผิดพลาดได้ ความแม่นยำและประโยชน์ของอัลกอริทึมใดๆ ขึ้นอยู่กับการออกแบบระบบและข้อมูลที่ป้อนให้ มีหลายกรณีที่อัลกอริทึมที่เก่ง แสดงอคติหรือให้คำตอบที่ผิดพลาดอย่างยิ่ง อันเป็นผลจากการกำหนดขอบเขตความเฉพาะเจาะจงที่ไม่ถูกต้องหรือข้อมูลทดสอบไม่ดีเพียงพอ” (สุรเดช จงวรรณศิริ, 2562).

สรุป

การตระหนักใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่องานในกลุ่มใดก็ตามนั้น ผู้เขียนโปรแกรมหรือผู้สร้างควรมองว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกเฉพาะงานใดงานหนึ่งตามวัตถุประสงค์ของผู้สร้าง แต่หากการคิดนั้น ก้าวข้ามมากเกินไปเครื่องมือเหล่านี้ก็จะทำสิ่งที่ก้าวข้ามคำว่าสิ่งอำนวยความสะดวกตามวัตถุประสงค์เดิมของผู้สร้างได้ ข้อดีของปัญญาประดิษฐ์เหล่านี้มีมากมายในการใช้งาน ตั้งแต่การเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่สามารถอยู่ได้นานกว่าการใช้กระดาษจดบันทึก ทั้งประหยัดเนื้อที่และทรัพยากร การสืบค้นหาข้อมูลที่รวดเร็วกว่าการเปิดหนังสือทีละหน้า การช่วยจดจำสิ่งต่าง ๆ มากมายที่มนุษย์อาจลืมเลือน พฤติกรรมที่ต้องทำซ้ำ ๆ และซับซ้อนก็ช่วยงานได้ดีอย่างมาก การเข้าถึงหรือบรรลุถึงศาสตร์นั้น ๆ ก็ใช้ระยะเวลาน้อยลงตลอดจนไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลาในการศึกษา AI สามารถเรียนรู้ด้วยวิธี ดีพ เลิร์นนิง (Deep Learning) คือจดจำวิเคราะห์ข้อมูลจากสิ่งที่ได้รับ แล้วประมวลผลเลียนแบบคล้ายระบบเซลล์ประสาทในสมองของมนุษย์ (Neural Network) ทำให้ AI สามารถคาดเดา แยกแยะ ออกมาในระยะเวลาอันสั้น นี่คือข้อดีในส่วนของ AI ด้านข้อด้อยที่เห็นได้ชัดในปัจจุบันคงจะเป็นของการเข้าถึงจิตใจของคน และความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่ง AI ต่างจากมนุษย์อย่างเห็นได้ชัดในตอนนี้อย่างไรก็ตามก็เริ่มมีการพัฒนาในส่วนนี้มาทดแทน โดยเริ่มพบเห็นได้จากเครื่องทำสมาธิชนิดคาดที่ศีรษะ (The brain sensing headband) มิวส์ 2 (muse 2) ซึ่งได้รับการพัฒนาต่อยอดหลายรุ่นแล้วในปัจจุบัน หรือโจทย์ที่ยากที่สุดในทางพระพุทธศาสนาคือนิพพาน คือสภาวะที่ผู้บรรลุธรรมเท่านั้นที่จะถึงได้ และด้วยกฎระเบียบที่ห้ามกล่าวต่อผู้อื่นว่าตนบรรลุสภาวะธรรมนั้น ๆ การจะถ่ายทอดเพื่อให้เกิดรูปแบบแก่ AI จึงไม่มีทางที่จะเกิดขึ้นได้แน่นอน ปัญหาของ AI อย่างหนึ่งคืออุปสรรคภายนอกของ AI ที่เป็นจักรกล

เลียนแบบ ความเป็นธรรมชาติของใบหน้าที่แสดงอาการกิริยาต่าง ๆ ตามอารมณ์ความรู้สึก ที่ SOPHIA แสดงออกได้ถึง 62 รูปแบบ ไม่ได้แสดงว่ามนุษย์มีรูปแบบแค่ 62 รูปแบบ แต่นั่นเป็นเพียงแค่คัดเลือกรูปแบบที่มนุษย์พึงพอใจต่อสิ่งที่ได้เห็นและเป็นมิตรมากที่สุดเท่านั้น ประการต่อมาอุปสรรคหลักๆ ของ AI ในการเข้าถึงบริบทของสภาพแวดล้อม หรือสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ๆ การประมวลผลของ AI ไม่สามารถเข้าถึงบริบทนั้นได้ จึงทำให้ AI ทำงานผิดพลาดได้ ซึ่งเห็นได้จากการเล่นหมากล้อมของ Google Alpha GO ที่มนุษย์สามารถชนะได้ 1 ครั้งเพราะเดินหมากเกมส์ผิดพลาดแล้วพลิกแพลงแก้ไขเพื่อกลับมาชนะ ในเกมส้นั้นได้ จุดนี้ AI ไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะเจอกับเหตุการณ์ในลักษณะนี้

อนาคตอันใกล้ AI สามารถเป็นพี่เลี้ยง เป็นเครื่องมือช่วยในการเผยแผ่ศาสนาได้อย่างแน่นอน เพียงแต่รอการเปิดใจยอมรับสิ่งแปลกใหม่จากเหล่าศาสนิก และถ้าไม่เลือกที่รูปลักษณ์ภายนอกของ AI นับว่าเป็นผู้ถึงพร้อมและรักษามาตรฐานทั้งรูปแบบ แนวคิด แนวทางการปฏิบัติ หลักธรรมต่าง ๆ ตามที่ศาสนานั้น ๆ ได้กำหนดไว้อย่างครบถ้วน ตลอดจนการแก้ปัญหาหลักธรรม การอบรมสั่งสอน การชี้แนะแนวทาง ที่ถูกต้องตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา และถ่ายทอดออกมาได้อย่างไม่ผิดพลาดนี้เองจึงทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อเหล่าศาสนิกในอนาคตว่าจะได้ผู้ปฏิบัติ หรือนักบวช จากผู้เผยแผ่ที่ถูกต้องแท้จริง

บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2554). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก. หน้า 390.
- หลวงวิจิตรวาทการ. (2546) **ศาสนาสาгал เล่ม 1-2**. กรุงเทพมหานคร: อุษากการพิมพ์ หน้า 17.
- จารุณี ดวงสุวรรณ.(2560). “ปัญญาประดิษฐ์ 1”. **เอกสารประกอบการสอน รายวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์**. (คณะวิทยาศาสตร์: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, (อัดสำเนา). หน้า 1-5.
- ชูพันธ์ รัตนโกคา.(2559). ความรู้เบื้องต้นทางปัญญาประดิษฐ์. **เอกสารประกอบการสอน สาขาวิชาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ (คอมพิวเตอร์)**. (ภาควิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (อัดสำเนา). หน้า 283-284.
- พุทธรักษ์ ปราบนอก, (2558). ศาสนาโลก. **เอกสารประกอบการสอน** (สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (อัดสำเนา). หน้า 50-51.
- สุรเดช จอจวรรณศิริ. (2562). The Power of AI ก้าวสู่ยุคแห่งปัญญาประดิษฐ์”. **ACADEMY CLUB**. Issue 19 หน้า 6-7.
- ศรัณย์ศิริ คัมภีรานนท์. (2562). AI เทคโนโลยีอนาคตของประเทศไทย. **บทความวิชาการ**. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 9 (5). หน้า 2-7.
- อรพิน ประสงค์. (2562). ความรู้เบื้องต้นและประวัติของปัญญาประดิษฐ์ : ความเป็นมาของปัญญาประดิษฐ์ และการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในเทคโนโลยีการแพทย์และการดูแลสุขภาพ. **เอกสารประกอบการสอน** (สำนักกฎหมายกฤษฎีกาปฏิบัติการ). (อัดสำเนา). หน้า 3-4.
- เฟื่องลดา (สรานี สงวนเรือง), (2563), **รีวิวเครื่องช่วยทำสมาธิ muse 2 ใช้แล้วเวิร์กมั๊ย? LDA** เฟื่องลดา . แหล่งที่มา:<https://www.youtube.com/watch?v=eqvZI892GRo> สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2564.
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ประเทศสิงคโปร์. (2561). (**เทรนด์ Artificial intelligence (AI) ในสิงคโปร์** .แหล่งที่มา<https://www.ditp.go.th/contentsattach/230435/230435.pdf>. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2564.
- สำราญ สมพงษ์, (2561), **นักวิจัยAI กำลังพัฒนาไอทีเทียบชั้นพระวังคัสเถระ สนทนารธรรมกับพระพุทธเจ้าในโลกดิจิทัล**.แหล่งที่มา : <https://www.banmuang.co.th/news/education/128928>. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2564.

- อรพิม ประสงค์. (2562). ความรู้เบื้องต้นและประวัติของปัญญาประดิษฐ์: ความเป็นมาของปัญญาประดิษฐ์และการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในเทคโนโลยีการแพทย์และการดูแลสุขภาพ. แหล่งที่มา <https://7space.sgp1.cdn.digitaloceanspaces.com/2S58/1529283558.b2240f7ca5574bfd419ef062752e05ff.pdf> สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2564 .
หน้า 2-3.
- @MrVop, (2559). หุ่นยนต์ “นาติน” ความก้าวหน้าของ AI ที่เริ่มรับรู้อารมณ์มนุษย์ได้แล้ว. แหล่งที่มา: <https://stem.in.th/หุ่นยนต์-นาติน-ความก้าวหน้า>. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2564.
- ANONYMK. (2562). โพธิสัตว์ AI นวัตกรรมสุดล้ำทำทนายวงการศึกษา ตัวช่วยเผยแผ่คำสอนนอกไตรปิฎก. แหล่งที่มา : <https://www.unlockmen.com/masterpiece-noble-form-thonglor>. สืบค้นเมื่อ [15 มีนาคม 2564].
- Hossein Rahnama, (2562). Hossein Rahnama กำลังกำหนดอนาคตของ AI. แหล่งที่มา [:https://www.facebook.com/thematterco/posts/2158319217716802/](https://www.facebook.com/thematterco/posts/2158319217716802/) สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2564.
- MAIN STAND, (2559). รู้จัก "แอลฟาโกะ" A.I. อัจฉริยะที่ทำแชมป์โลก 18 สมัยเลิกเล่นเพราะไร้หนทางเอาชนะ. แหล่งที่มา : <http://www.mainstand.co.th/catalog/1-Feature/772> สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2564.
- Praornpit Katchwattana. (2561). รู้จักแล้วจะรัก ‘หุ่นยนต์ดินสอมินิ เวอร์ชัน 4’ หุ่นยนต์สัญชาติไทยที่ออกมาเพื่อ สังคมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะ”. SALIKA. แหล่งที่มา : <https://www.salika.co/2561/10/30/dinsaw-mini-version4-robot/> สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2564.
- Suphaphorn Phumruang. (2561). ปัญญาประดิษฐ์ (AI) สมเด็จ ป.อ.ปยุตโต พุดไว้นานแล้ว. แหล่งที่มา : <https://www.banmuang.co.th/news/education/129400> สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2564.
- Talk Together. (2560). ดังตฤณ เชื้อการปฏิวัติธรรมช่วยให้นุชย์รอดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อเทคโนโลยีได้ ในซีตเด็ด Together EP.14. แหล่งที่มา : <http://talktogethernmrn.net/ดังตฤณ-เชื้อการปฏิบัติ/>. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2564.